

متن پرسش

سلام علیکم: خسته نباشید: قبل از هر چیز خواستم بگم نگران نباشید ما حواسمان به دروسهایمان هست. فایل‌های شما را هم زمان استراحت گوش می‌دهیم که از دروسهایمان چیزی ذبح نشود. سوالی داشتیم، درس مکارم اخلاق جلسه ی دوم در خصوص یقین صحبت کردید. بحث کمی برای بنده نامفهوم بود اول اینکه یقین در سه مرتبه ی (علم الیقین □ عین الیقین - حق الیقین) مطرح می‌شود. در ثانی اینکه ما (خودم را عرض می‌کنم) خیلی وقت‌ها مرتبه ی ظنّ و یقین را خلط می‌کنیم. گاهی احساس می‌کنیم که فلان کار انجام نمیشه یا اینکه فلان خطر ما را تهدید نمی‌کند یا . . . قلب امان هم گویی رضایت می‌دهد و سپس به آن ادراکمان هم جامه ی عمل می‌پوشیم و گاهی می‌بینیم واقعا همینطوری شد اما گاهی هم آن طوری که قلب رضایت داده بود نمی‌شود. اما استاد به نظر می‌رسد که بیشتر این حالات‌هایی که ما فکر می‌کنیم یقین است و در آن مرتبه نیز قوه ی تعقل را تعطیل می‌کنیم، ظنّ است. گاهی این حالات قلبی تصدیقاتی هستند که ناشی از تصورات و ادراکات اشتباه و کج و معوج ما نسبت به عالم هستی است که آن هم ریشه در ضعف علوم حصولی به ویژه مباحث عقلی دارد. گاهی این حالات ناشی از معتدل شدن مزاج و مسائل طبیعیات می‌باشد که به قول یکی از اساتید شاید شخص رطوبت بدنش هم بالا بزند و چیزی از عالم غیب را هم مشاهده کند و به خیال خود فکر کند به یقین رسیده است در حالی که به تجلیات نفسانی خود نظاره گر بوده است و درگیر عالم خیال و وهم بوده است و این را خود شما هم قبول دارید که کشف و شهود گاهی وقت‌ها شیطانی است نه رحمانی. با تمام این‌ها حتی به کشف و شهود هم نمی‌توان اعتماد کرد و باید برهان بر آن اقامه کرد حال چطور می‌شود که انسان به یک رضایت قلبی خویش بگوید یقین پیدا کردم. واسه همین هر چی فکر کردم که یک ملاکی باشد شبیه به دستگاه عیار سنج تا میزان یقین ما را به ما بگوید. با توجه به اینکه قلب و دل هم خیلی جاها اشتباه می‌کند و (آن اشتباه ریشه اش در ضعف علوم برهانی و عقلی و مباحث عرفان نظری است) باید چگونه یقین خود را بسنجیم؟ از طرفی نه می‌توان به قلب و دل اعتماد کرد و از طرف دیگر هم می‌خواهیم بدانیم یقین ما چقدر است و از طرفی هم یقین را به سه دسته تقسیم کرده‌اند. اگر این را کمی توضیح برابم بفرمایید متشکر می‌شوم. من الله توفیق

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: این حالت خوف و رجاء؛ حالا حالاها در ما هست، منتها در نسبت خود با

خدا در حالت هرچه بیشتر احساس بندگی کردن، می‌توانیم امیدوار باشیم که راه تا حدّی گشوده شده تا آنجایی که ان شاء الله نقشی برای غیر خدا قائل نباشیم و معنای توحید به مذاقمان برسد. موفق باشید